

УДК 821.161.2:821.161.1.09(092)(049.32)
DOI 10.31654/2520-6966-2021-18f-103-155-156

Джулай Ю. В.

кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології НаУКМА

Основа координації подальших досліджень

(Рецензія на книгу Г. В. Самойленка «Микола Гоголь і Україна: енциклопедія». Ніжин: НДУ ім. М. В. Гоголя, 2020. 696 с.)

Відразу слід відзначити, що у цьому виданні поняття «енциклопедії» та автора як «енциклопедиста» мають характер майже неперервного збігу, бо глибоко і повно описують історію об'єднання зусиль значної кількості вчених, письменників, літературознавців, перекладачів, режисерів-постановників театру і кіно, акторів, композиторів, художників, суспільних діячів навколо такої теми, як «Гоголь і Україна». Чіткий виклад матеріалу кожної іменованої теми, одночасно містить у собі горизонт продовження справи вивчення спадщини М. В. Гоголя під кутом зору її зв'язків із історією України часів Гоголя та незалежної України, яка продовжує читати і мислити разом М. Гоголем.

Кількість статей, яку містить енциклопедія, наближається майже до тисячі. В усі статтях автор послідовно дбає про повноту і точність відображення зусиль дослідників та митців, які весь час відкривали багатомірну життєздатність спадщини М. Гоголя. За приклад академічної точності опису творчого розуміння спадщини М. Гоголя можна взяти статтю «Кінематографічна українська гоголіана» (с. 281–290). Тут читач зустрінеться не тільки з оцінками провідних сучасних кінознавців, а й зможе ознайомитися із лінією «змагань» багатьох режисерів-постановників, які заклали з початку ХХ ст. шлях тривалого візуального осмислення багатьох творів М. Гоголя: «Мертві душі», «Сорочинський ярмарок», «Ревізор», «Тарас Бульба», «Ніч перед Різдвом», «Майська ніч», «Вечір напередодні Івана Купала», «Миргород», «Вечори на хуторі біля Диканьки», який доповнено описом та аналітикою документальних стрічок, присвячених М. В. Гоголю. Останні отримують не тільки повний опис, а й відображають особливості авторських підходів документалістів до творів М. Гоголя та їхнього продовження у творчих дискусіях режисерів (с. 289–290).

Такі ж точні описи самовідданої роботи Миколи Віталійовича Лисенка з творами М. Гоголя («Ніч перед Різдвом», «Майська ніч,

або Утоплена», «Тарас Бульба») у відповідній статті (с. 350–353) надають можливість долучитися не тільки до бачення генези роботи композитора у відповідних послідовних редакціях опер «Різдвяна ніч», «Утоплена», «Тарас Бульба», а й дозволяють долучитися до висновків із повістей Гоголя, але вже через їхнє тривале існування в оперному співі. А от серед опису причин поновного повернення до роздумів про «українськість» генія М. В. Гоголя наприкінці 90-х років ХХ ст. саме через статтю, присвячену Ю. О. Луцькому (с. 365), читач відчує необхідність ознайомитися з його працею «Між Гоголем та Шевченком» у перекладі Р. Доценка та працею «Страдництво Миколи Гоголя, званого також як Николай Гоголь» у перекладі Т. Михед, у яких і утворено цей напрямок переосмислення творчості М. В. Гоголя. Так само і дотик до «уроків» перекладу українською творів М. Гоголя, зокрема Г. М. Косинки (с. 307) та І. Сенченка (с. 526), відкривають можливість долучитися до опису особливостей мови М. В. Гоголя на рівні «слова», насиченого зображувальним потенціалом та ефектом «живої пам'яті» не тільки із перечитування творів М. В. Гоголя, а саме із дбайливої перекладацької роботи.

Наведені приклади зі статей, що грають своєрідну роль опису маршрутів у «світі Гоголя» з енциклопедії «Микола Гоголь і Україна», свідчать про те, що не тільки згадані статті цієї енциклопедії, а й інші з цього видання здатні бути основою координації дослідницьких зусиль у тематичному світі «Микола Гоголь і Україна» не на одне десятиліття. І це дає мені право вважати вкрай доцільним висувати працю Григорія Васильовича Самойленка «Микола Гоголь і Україна» на отримання звання «Книжка року» у відповідному конкурсі.

Julai Yu.V.

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of the Department of Cultural Studies of the National University "Kyiv-Mohyla Academy"

The basis for coordination of further research.

(Review of the book by G. V. Samoilenko "Mykola Gogol and Ukraine: an encyclopedia". Nizhyn: M. V Gogol NDU, 2020. 696 p.)